

KÖZMŰVELŐDÉS

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI KATHOLIKUS HETILAP.

Felelős szerkesztő: Soóthy Gyula.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek az egyházmegyei pénztár (Gyulafehérvár vár) címére, reklamációk pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden csütörtökön.

Az előfizetés díjai:

Egész évre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	Kor
Félévre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	"
Negyedévre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	"

— Hirdetések díjszabás szerint.

Január 19.

(Jézus névnapja).

Írta: Dressler Ferenc.

Vannak az ember életében egyes napok, órák, percek, sőt mondhatni pillanatok is, melyeknek közeledte, eljövetele, megérkezése örömmel, boldogsággal tölti el szívünket, lelkünket. Ilyen epedve, várva-várt nap: szeretett miénk névnapja vagy születésnapja.

Nézzük csak a családi életet. Az a kis gyermek már pár nappal előbb betanulta üdvözlő verset, összegyűjti krajcárjait, hogy azon valamilyen emléket vegyen szeretett kedves édesanyjának vagy édesapjának névnapjára vagy születésnapjára, s a midőn az a várva-várt nap eljött: előáll a jó gyermek s szívéből áradó jó kívánnattal üdvözlő szerető szüleit s boldogsággal telve adja át kis ajándékát vagy a maga kötötte illatos csokrát.

Igy vagyunk a családi életben.

Amde nemcsak ezen a földön van nekünk kedves szeretteinek, hanem odafenn is, a magas égben — a mennyor-

szágban. Ezen a földön miből áll a család? Atyából, anyából és a gyermekekből. Így vagyunk a túlvilágon is. Atyánk: a jó Isten, anyánk: Szűz Mária, mi vagyunk a gyermekei.

Amint édesapánk, édesanyánk névnapja vagy születésnapja várva, epedve várt nap, azonképpen nagy napunk nekünk keresztényeknek január 19. Jézus Krisztusnak névnapja.

Egy fenséges, lélekemelő magasztos ünnep ez nekünk keresztényeknek. Égi Atyánk névnapja, az Üdvözítő, aki értünk küldetelt le a földre, vett fel emberi alakot, hogy az egész emberiséget megváltva a bűn rabigája alól, hogy letépje ruhunk, testünk, lelkünk, a bűn ezerefélegének nehéz láncait, rabillincseit.

Szeretett miénket jó kívánsággal, hosszú élettel üdvözöljük, ajándékkal lépjük meg. Az Úr Jézus Krisztust, legfőbb Atyánkat nem üdvözölhetjük, nem kívánhatunk neki hosszú életet, hisz örök életű; ehelyett szeretetünk, imádatunk legyen

névnapi ajándékunk. Oltárait szerteszét az egész világon, díszítsük a virágok pompáival, hódoljunk Atyánknak őszinte, rajongó szeretettel.

Ezen a szent, magasztos, lélekemelő ünnepnapon tartsuk gyermek kötelességünknek lelkünket a bűntől, a szennytől megtisztítani, nemes cselekvések által. Azt a jóságos Atyát, akit gondolatainkban, cselekvéseinkben lépten-nyomon annyiszor megbántunk, szívünk, kitéptük, kiüldöztük, a mai napon helyezzük vissza szívünk legmélyére és fohászkodjunk hozzá, mondván:

Atyám, Uram, Istenem, irgalmazz! Ne nézd vétkeinket, gyarlóságainkat, gyengeségeinket. Oh légy a mi erősségünk, támaszunk, hogy benned és általad élve így kiállhassunk fel: „légy imádvá és áldva Üdvözítőnk és Megváltónk, most és mindörökké!”

Dicsérettsek a Jézus Krisztus! Ámen.

TÁRCA.

Installálásra.

Ma elesitül minden hívságos lárma,
Fény rezg. — dicső nap — drága jöttödn,
Kalászt ígérő mesgyeit a szívnek
Uj maggal hinti be a szent öröm.
A tömjénillat leng, zsolozsma esendül,
Mintha szférák zenéje hangzanék . . . !
Zokog a karnak esengő orgonája,
Dalos a templom, illatos a lég.

Oh tiszta ünnep! szép reményt fakasztó
Szent esküvésnek fényes ünnepe!
Mit énekeljen meg benned a lélek?
— Te sok fenkölt eszmével vagy tele!
Magasztosulva, eszméktől hevülten
Áll zsámolyán az Úrnak bajnoka;
Szent esküvésre nyílik meg az ajka:
— A nép javáért nem szünik meg soha!

Egy küzdő élet bibor hajnalának
Tündéri álma ring ezer szíven;

Te vagy királya az álomlatásnak . . .
Néped jóléte válladon pihen;
Te nyujtsz erőt a lankadó szívenek,
Ha átveri azt bű, a gúny, a tör . . .
Ha lázba ejtve vagyai csatája,
Ujabb eszményért föl, magasba tör.

Magasba . . . hol villantüzek cikkáznak,
Dülő vízályban szálldos a halál . . . !
De ott lész te az ima gyógszerével,
És abban újra balzsamot talál.
S a hit tüzével újra lángot gyújtva,
Ha eszményért hevül ezer kebel,
Az üzőt démon vert hadát siratja
S ujong a nép, mely itt ma ünnepe!

Hová kell fénylőbb, dicsőbb küzdés annál,
Mint népek élni hosszú életet . . . ?
Fáradni, míg a lelkekben kizsendül
A legtisztább erény: — a szeretet!
Igy szép az élet! munkában ha virraszt,
S nem nyargal csalfa delibáb után . . .
Mert így éllet az érzés, ha merengünk
A hosszú élet szép munkálatán.

. . . A tömjénillat leng, zsolozsma esendül,
Mintha szférák zenéje hangzanék,
Zokog a karnak esengő orgonája,
Dalos a templom, illatos a lég.
Csituljon el hát minden hiú larma,
Rezegjen fény — szép ünnep — jöttödn . . .
Kalászt ígérő mesgyeit a szívnek
Termékenyítse meg e szent öröm . . . !

Faustinus.

X. Pius.

Ünnepi beszéd, melyet a gyulafehérvári rk. főgimnázium pápai ünnepélyén mondott dr. Fejér Gerő vallásánár.

Ünnepi ruhát vesz a gyermeki hála, ha névnap van a szülői háznál. Öltön hat szíveinkben is az érzelem ünnepi szárnyat ma, mikor hitünk fejét, a szentatyt akarjuk áldani papsága ötvenedik évfordulóján. Kapesolódjunk bele lelkesedésünk láncszemével abba a nagy jubileumi áradatba, melynek hullámgyűrűi pár hónap alatt öt világrészt fontak körül! Menjünk lelkileg Rómába s hallgatózzunk a Vatikán

OBERBAUER A. UTÓDA

BUDAPEST, IV. VÁCI-UTCA 17.

.. a legjobb hírnévnek örvendő és legrégebb egyházi szerek, ruhák, zaslók stb. gyára. ..
Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

Főpásztorunk újévi üdvözlése.)

Krisztusban szeretett Papjaim és Híveim!

Midőn ez új év elején hátaltel szívvel az isteni Gondviselés iránt, lelki szemem elé állítottam azon megszámlálhatlan jótéteményeket, amelyekben szünet nélkül részesített: ezek között nem utolsó helyre teszem a szeretetnek és ragaszkodásnak számos nyilvánulását, a melyvel lelketeknek főpásztorát minden időben, de különösen az évforduló alkalmából elhalmoztatók. Fogadjátok ezekért hálás szívemnek köszönését azzal a bizalmas kérelemmel, hogy ne annyira levelekkel és üdvözlőkártyákkal — melyeknek még felbontása és elolvasása is túl sok időt emészt, hanem ezeknek megváltása fejében a gyakori és buzgó szent áldozással — a szegények és betegek szorgalmasabb látogatásával és felszólításával, — a katolikus iskola és sajtó áldozatkész felkarolásával és mindenen fölött példás keresztény léttel igyekezzetek meggyőzni arról, hogy az immár tizenkettedik éve köztetek végzett munkám nem volt teljesen meddő.

Hálával tartozunk mindnyájan az isteni Gondviselésnek azért, hogy hazánkat a súlyosabb elemi csapásoktól megóvta, bár nem egyszer hallottuk intő, figyelmeztető szavát, midőn részleges földrengések, ijesztő szárazság, pusztító viharok, embert és állatot megtámadó járványos betegségek sújtották valamely

*) Kivonat az 1909. évi I. száma püspöki körleveléből.

ország rész lakóit: de mik ezek azon istenítélethez képest, mely Délolaszországban és Szicíliában virágzó városokat, népes vidékeket pusztított el teljesen, maga alá temetvén katolikus testvéreinknek száz ezreit!

Az első segítő ebben a csapásban is a jóságos anya, a katolikus egyház volt. — Főszentelt fiai és leányai, ámbár az ő fejük fölött is leszádott a ház, ámbár az omladék szazakat összeroncsolt az ő kedves testvérei közül is: legyőzték a hit erejével szívük ijedelmét és fájdalmát, elhagyva szegény halottaikat, a kiken már úgy sem segíthetnek, utra keltek az ingó utcákon. Még a hadihajók derék tengerészei meg nem közelíthették a partokat; még a hideg és elsőtévedett éjszakában sokáig késett a külső segítség: — a mikor papok és győngy apácák már könyörületessel szívvel enyhítették e világfölfordulásban embertársaik borzalmaikat.

Hanem e jóságos anyaszentegyház ő maga is sokat veszített: sok papot, apácát, növendéket, a kiket már föl nem támaszthat; sok templomot, intézetet, kórházat, a miket újra föl kell építenie. Ötszáz sebesültet ápoltat a pápa a Vatikán kórházában; ezer árva ellátásáról és neveltetéséről gondoskodik nagykorúságukig; — annyi készpénze nem lévén, egy millió líra hitellel sietett az éhen, sebesülten és mezítelenül maradottakat segíteni.

Ha meghatolt bennünket télnék idején hajléktalanokká vált testvéreinknek sorsa, indítson meg szentséges atyánknak pél-

dája is. Legyünk vele egyek a szeretetben és könyörületben, a kívül Jézus búcsúimádsága szerint egyek vagyunk a hitben. Gyűjtsük össze az ő számára adományainkat, a kinek elődjei nagy összegekkel segítettek minket Szeged pusztulásakor és azelőtt igen sokszor történelmünk legkeservesebb idején, a törökhódoltságkor. Januárius 24-én vagy az azt követő héten, minden templomban rendezetek gyűjtést, tisztelendő testvéreim, és arra buzdítsátok híveiteket, hogy mellözve aszkásos jótékony célú mulatságokat és apasztva a farsangban szokásos bálókés ebédek számát, megvonva magoktól egy-egy élvezeti cikket vagy új ruhát — az így kettős értékkel bíró ajándékot küldjék vagy közvetve általatok vagy közvetlenül a püspöki hivatalnak — s én gondoskodni fogok arról, hogy rendeltetése helyére juttassam.

Tisztelendő testvéreimtel arra kérem, hogy az oly váratlanul elhunyt és bizalmas módon eltemetett hitsorsosainkért az engesztelő sz. áldozatot bemutatni sziveskedjenek.

Kelt Gyulafehérvárt, 1909. január 10-én.

Római levél. *)

Kedves Főtisztelendő Szerkesztő Uram!

Önök és a „Közművelődés” igen tisztelt előfizetőinek és olvasóinak boldog új évet kívánok azon hő öhajom kíséretében, vajha szunyadozó katolikus közösségünk az új évben

*) A főtisztelendő generális Deniflor úr szives megemlékezését köszönjük s kérjük, hogy jövőben is lángelkű leveleivel felkeressen meggyeskedjék.

körül. A Vörösmarty-fele el h a g y o t t a n y a n a k keserves éneke esendül meg ott sokkal fájdalmasabban, mint egykor a költő lantján:

„Oh jertek ölömbe
Gyermekeim!
Áldásra emeltem
Várnak kezeim.
Jertek, oh jertek az édes anyához,
Itt ül leköltőiten a szörnyű magányhoz.
Én szültelek, álltam
Bölcsötök előtt,
Emlőim adának
Új életet.”

„Mint kis esecsemőket
Én emelélek,
Míg bennetek alvék
A gyermeki lélek.
Oh jertek ölömbe
Gyermekeim!
Míg el nem apadnak
Hév könnyeim.”

Bárki üljön Szent Péter székén, a 300 millió katolikusnak mindig lesz oka ünnepelni. Ha nem magát az embert, a királyok atyját, a földkerekség vezetőjét, a Megváltó helytartóját, de magát a pápaságot, az intézményt, melynek a pápa csak képviselője s mely a pápa személyen messze túl emelkedik, olyan magasba, hogy oda a világhírű protestáns Macaulaynek éles tekintete is csak lihegve ér fel a bálumlatól. A pápákat nagygyá nem az egyéniség teszi, hanem az a nagy erkölcsi erő, mely a pápai trónon halmozódik föl. Ezen erkölcsi erőnek súlya pedig annál nagyobb, minél hatalmasabb a trón tövét körülálló néplelek tüze és szá-

nyalása. Oh legyünk rajta, hogy lelkünk tüze a pápaság iránt mind lángolóbban égjen, mert csak ilyen lelkek láttára váltja föl a vatikáni elegiát a Mindszenty-fele győzelmi himnus:

„Tizennyolc század óta állunk
E vérrel áztatott helyen,
Hol mártíroknak pálmalmjába
S a szent igazság megterem;
Azóta lábaink porába
Hullott már nem egy korona.
De mi hitványan egy körömnny
Földet sem adtunk fel soha!”

„Voltunk már úgy, hogy a koporsó
Lett ágyunk és szent asztalunk,
S vérünk emésztő máglyatüzénél
Olvastuk meg, hányan vagyunk.
Három század kovácsolt egyre
Gyilkos rabláncokat nekünk,
De végre is fülöbbe harsant
Magas győzelmi énekünk.”

Hogy mi nekünk, katolikusoknak a pápa, azt tudja minden gyerek. De hogy mi — az egész világra nézve, azt a feléje sugárzó nagy tiszteletből fogjátok megérteni. Protestáns angol király, lutheránus német császár, gör. keleti muszka cár személyesen, a mohamedán szultán, pogány Mikádó pedig küldötteik által borulnak elébe hódolatra. Minek magyarzata az, hogy a tekihtély elvét erkölcsi alapon egyedül a pápaság képviseli, — hirdelve, hogy Istentől van minden hatalom s hogy nem a fegyverek, hanem a lelkiismeret miatt kell zabolát rakni a szenvedélyekre. A pápai trón még egyfelől a lelkekbe kapcsolja be a törvény-tisztelet nagy parancsát, másfelől a leszámolás

napjával állítja meg feluton a népek elnyomóit. Fejedelmek a trónok támaszát a pápaságban keresik; leigázott népek, ired, lengyelek, menedéket ott találnak, mert a papák nemcsak a tekintély, de az igazság elvének is egyedüli, megvesztegethetlen hordozói.

„Stat crux, dum volvitur orbis.” E pár szó legszebben a pápaságot szimbolizálja, főleg most az újabbkori eszmeáramlatok, filozófiai tévedések haborgó hullámverései között. Örök nevezetességű ténye X. Pius pápának, hogy P a s c e n d i enciklikájával lesújtott a modernizmusra, erre a hatalmas újkori tévedésre.

Kant bölcselétének iszapos vizei átszivárogtak újkori tudós papokba is. Loisy és Tyrell epigontapsok között kezdték hirdetni, hogy hitnek a tudáshoz semmi köze. (Pedig már szent Tamás mondta, hogy a hit feltételezi az értelmes gondolkodást.) Azaz — lehet valami igaz a hit mezején, ami az ész, a tudomány birodalmában valótlan, nem létező. Szerintök a vallás gyökere egy benső, öntudatlan, mindenkivel közös, homályos érzés, nem pedig valami csodás külső tény, ezen alapuló meggyőződés, értelmi tudás. Már most az emberek közül azok, akik ezen szétfolyó vallásos érzést mélyebben átéltek, de egyuttal zseniális ötletességgel ennek szerencsés formát is tudnak adni, azok a vallásalapítók.

Ilyen Mózes, ilyen Izaiás, ilyen Krisztus is. Pld. Mindenkiiben lappang, mint vallásos érzés — egy fennsőbb lény iránti tisztelet, — továbbá az emberek iránti irgalmas vonzalom.

felebredve, venné nagyobb mérvű pártfogásába a katolikus sajtó irodalmát, mint vette a múltban, mert valóban arcipórtól a nem-törődöm-ség katolikus részről, melyről tanuskodik az a sajnós tény, hogy ezideig a katolikus sajtó pártolására a közelmúltban megindított gyűjtés máig sem érte el a 150.000 korona összeget, hogy napilapja a k a t h o l i c i z m u s n a k pártolás hiányában megbukott; hogy az egyetlen hivatalos kath. közlönye Erdélynek még ma is nehezen tengődő hetilap, melynek fenn-tartási költségeit alig futja az előfizetésekből bejövő csekély összeg; hogy maguk a kath. irodalom és sajtó pártolására első sorban hivatott Clerusunk egy része is, — hogy ne mondjam nagy része — nem egyházi szellemű sajtó szívesebben pártol, mivel nézete szerint ebben tudvágya (talán mondhatnók vétkes es nem igen menthető curiositása inkább) többet lel fel, mint amabban, szóval tény, hogy szunyadunk, különbözősöktb. vágyunk, s így bizony nem ok nélkül kívánok általánosabb ebredést a k ö t e l e s s é g t u d a t r a. Adja Isten, hogy ebredésünk bizonyítéka legyen a sajtó hatalmas felvirágztatása a kellő pártolás segítségével ez új évben.

Aztán jelezni akarom a pápa ő szentsége papi 50 éves jubileumának ma a Laterani Bazilikában ünnepléses „Te Deum“-mal történt befejezését. Minden nagyobb ünnepség és szerencsés esemény az Egyházban rendesen ezzel ér véget, tudnillik Istennek hálát adunk a vett jótéteményekért, nagy esemény pedig az Egyházban minden esetre a pápák 50 éves jubileumai, mivel ha nem is megy ritkaságzásba az ilyes esemény, mégis nevezetes, mert oly emberek örömmünnepe ez, kik a nagy gondok közepette — különösen az utóbbi időkben — ritkán vannak abban a helyzetben, hogy zavar-talan örömben részesüljenek. Szentséges Atyánk is jubilaris ünnepe csak annyiban volt örömmünnepe, mennyiben 50 éves buzgó apostoli működésére visszatekintve, Istennek különös ke-

gyelmét, szeretetét rá kiadván látta és egész multjából a jól végzett kötelesség tudatát mérthette, s aztán, mert alkalmas szolgált az Egyház hű gyermekeinek Krisztus földi helytartójához való szeretete és ragaszkodásának kimutatására. Adjon Isten Ő Szentségének még sok ilyen örömet, hogy goncterhes élete közepette az örömekeivel tartalma, melyet oly gyakran kell fenéig ürítenie, legyen ez által némileg temperálva.

Ünnepség programja ez: 9 órakor a Szt. Jánosban lévő pápai oltárnál — Ő Szentsége engedélyéből — ez ritkaság — Satolli bíboros fog nagy misét mondani. Delután ünnepléses vespernye (Vesperas) „Dixit Dominus“ négy hangra írta Capocci; „Confitebor“ 4 hangra írta Perosi; „Beatus vir“ 4 hangra Capocci; „De profundis“ 4 hangra írta Ottavio Pitoni; „Memento Domine“ 4 hangra Capocci; Magnificat, Exultet orbis, Antiphona 4 hangra Capocci; az Oltáriszentséggel való áldásra „O Salutaris hostia“ Gounodtól; „Oremus pro Pontifice“ Singenbergertől; Te Deum 4 hangra Capocci-től; „Tantum ergo“ 4 hangra Haller Mihálytól. Ime ez a program, melyből lehet látni; mint vélekednek itt Rómában és miként értelmezik Ő Szentségének a Gregorián cantus firmusra vonatkozó „Motu proprio“-ját. Vagyis nem képzelik itt azt, miszerint a templomban csak Gergely-fele ritualis éneket szabad énekelni és hogy a poliphonia teljesen el volna tiltva; hanem azt: hogy a szép, lélekemelő több hangú ének és zene, ha nem színházias és nem profán, de inkább egyházas, azt ma is szabad énekelni és jobb is ilyen énekekkel dicsérni az Urat, mint ahhoz kevésbé érték által a természetes szépségéből kivetkőztetett Gregorián éneket nyeggetni s ekként azt inkább megutáltatni, mint megszerettetni. A nagy apistól a Confessióig terjedő része a Laterani Bazilikának el van korlátok és padok által zárva, a Confessió oltára nemesak a szt. misére, hanem a d. u. szt. áldás és szentségkitételre elő van készítve; mi-

kor én bementem, fényes kísérettel jött ki Satolli bíboros s miután az Oltáriszentség oltára és a templom hajójában a Confessió előtt rövid imádkozott, a pápai oltár Epistola oldalán lévő hordozható székből foglalt helyet és rövid előkészület és ima után felállva intonálta a „Tertiat“; itt ugyanis a nagy mise mindig Tertia után veszi kezdetét ünnepe és vasárnapokon, ma ezt még itt megelőzte az Asperges a kanonokok kápolnájában. Mikor a Tertianak vége volt s az Oratiót elmondotta a bíboros, miseruhát öltve kezdte a szt. misét.

A szt. misén a Bazilika énekkara énekelt, de itt is az Introitus kivételével, a többi inkább mind polyphonikus ének volt, mint Cantus firmus.

A Vesperas magában rövid volna, de ilyen előkészület és program után gondolhatni, hogy igen is hosszura nyult. Ez egyébiránt így szokott lenni Rómában némely nagyobb ünnepen és némelyik nagyobb templomban, így pl. Szt. Cecilia ünnepe az első Vesperasból csak két szoltár énekelést várhattam meg egyszer, mert ez is szinte egy egész órát vett igénybe; persze ilyenkor ott van az egész római zenevilág elitje, tehát mesterek és művész énekesek egyiránt kitesznek magukért.

A Laterani Bazilikában ma annyi ember volt, mennyit hat év alatt soha sem láttam, nem volt cédulás hely a már előre kijelölt ülőhelyeken kívül, ezek pedig az egyházi dignitáriusok, diplomaták, bíborosok részére voltak fenntartva, a templom többi része a nép szabad rendelkezésére állott. Hát nép volt, de legtöbbször papi és szerzetesi testületekből telt ki és akik szeretik a klasszikus zenét, ha ebben gyönyörködhetett mindenki. Minő precizitással és tökélyvel oldották meg feladatukat a művészek, annak elbirálását másra bízom, én meg voltam elégedve, punctum.

A külföldi lapok sok mindent írnak Ő Szentsége egészségi állapotáról, hát biz az — hála Istennek, amennyiben betegnek jelzik, nem mind igaz; audiencia mindennap van, ha nem is oly

Ott van a názareti Jézus, egy böles zsidó férfiú, kiből összes kortársainál melyebb ez a vallásos érzés, ki ezt bensejében mindenkinél jobban átéli, de egyúttal alakot is tud neki adni, jobban, mint bárki más ő előtte. Mert míg a pogány böles az első érzést úgy fejezte ki: Tiszteld Istent gyermekéldozattal is, — a görög lángész pedig a második érzésnek ilyen formulát adott: segitsd embertársadat, de csak a gazdagot, az egészséget, a beteg szegényt hagyj pusztulni (Plato), — addig a názareti böles úgy tartalomában, mint formában mindkettőnek a legszebb kifejezését találta meg így: „Szeressed a te Uradat, Istenedet, teljes szivedből, teljes lelkedből, teljes elmédből,“ „Szeressed felebarátodat, mint tenmagadat.“ A perzsa, bramin, görög theologia ezen titokzatos, vallásos érzésnek kevésbé szerencsés, a kereszténység azonban a legszerencsésebb történelmi alakja.

A dogmák — (mint személyes Isten léte, Krisztus istensége, lélek halhatatlansága) — nem egyebek, mint egyes lelkekben lappangó sejtelmeknek, határozatlan vallási vágyaknak formulái, kialakulatai az alanyi kedélyszükséglet szerint. Minden dogmánk tehát egy álom, ábránd, melynek nem okvetlenül kell valóság-gal bírnia a külvilágban. Amint az álom sem valóság künn az életben, hanem csak az álmodó képzetében.

A szerelmet is hány beteges, ellágyult költői kedély énekelte meg oly fenségesen, hogy bámulatával nem tudnak betelni az önképzőkörök s mégis ilyen szerelem nincs az életben

sehol, csak a melabús költői gitarokon és az imádott tavaszi holdvilágban. A feljegyzett csodás tények — a modernizmus szerint — az írók hallucinációi, lelki káprázatok. A történelmi tényeken alapuló dogmákat pedig hanglejtésváltozásból magyarázzák szimbolikusan. Pld. Krisztusnak programja — a közeledő Istenország, melynek királya Krisztus, s melyben felszabadulnak a népek. Krisztus meghal, de halála után eljő nemsokára; a kereszténység várja is, csak hogy hiába. A nyomorúság sem távozik el a földről s így aztán a megváltozott hangulat a földi ország helyébe teszi a mennyország hitét, Krisztussal alakot cseréltet, királyból Istent csinál.

Mi legyen a válaszuk a Neokantiánizmusra, a modernizmus alapelveire nézve? Az, hogy — contra factum non valet argumentum. Krisztus meghalt, feltámadt. Ez tény! Ezen ténnyel szemben ép úgy, mint ma a lourdesi csodákkal szemben — lehet helye állításnak, vagy tagadásnak, de filozófá-lásnak soha. Aztán ha minden csak vallásos, átélt érzelem, akkor miért mondja szent Pál: „Scio, cui credidi, et certus sum?“ A feltámadás tényéből — mondja Prohászka püspök — minden következik: egyházalapítás, oltáriszentség, malaszt. Miért is mondanánk le épen napjainkban a feltámadt, mennybement, a természetfeletti kategóriák birodalmából felénk beszélő Krisztusról, mikor a tudomány tehetetlenségében, mert a szemlemi tünemények végső okát nem tudja megfajteni, — lélekkel kezdi megtölteni az anyagot, átszellemiti az egész

természetet, sugárzó, mindent átható energiákról beszél!?

Ha a modernizmus szerint a nyers érzetek pépjévé, párnakenőcsévé süllyed a vallás, az apostolok inspirációja, szt. Pál víziói, Krisztus csodás Istenlátása, ha a hit alól kirántunk minden értelmi tudást és meggyöződést, úgy azonnal tótágast áll vallásos hitünk egész rendszere. Gondviselészerről tehát X. Pius P a s c e n d i j e; nagyságára vall az az erő, melylyel lesújtott a modernista vezető férfiakra, kik görögükben megvadulva húzzák le Krisztust a történelem keresztfájáról s helyére állítják a legendák mithoszát.

X. Pius mint ember is nagy azok előtt, kik ismerik életét. Ez élet minden szaka egy-egy fényes útjelző a nemes keresztény életmód ösvényei felé.

Lehet-e családi szentély egyszerűségében fenségesebb, nevelő rendszerére nézve áldásosabb, mint az a kis olasz házikó, melyből egy szegény varrónő és egy egyszerű postakihordónak egyik gyermeke a kilenc közül — felemelkedik szédítő magasba. a pápai trónig? Van-e családi tűzhely melegére nézve érlelőbb, mint volt 1840 körül Rieseben egy Sarto nevű városi szolgának szűkös otthona, ahonnan a legnagyobb fiú, a nyulánk termetű Beppino, dél-előtt eljár az iskolába, delután segít édesatyjának a kézbesítés munkájában, azután harangszóig a Lombard sikon őrzi meztitláb az apró jószágot; s évtizedek leforgása alatt mégis eljut abba az állásba, honnan 300 millió léleknek diktál törvényeket?

tömeges és sok magán kihallgatás, mint a jubiláris ünnepek alatt volt; egy igaz, hogy akkor kissé kimerült Ő Szentsége és most kissé kimélnie kell magát. Mäsképen valami különös újság nincs. Szives üdvözlettel zárom soraimat, hogy az estéli postára fel is adhassam. Főtisztelendőségnek öszinte tisztelője:

Fr. László Polykár.

Ellenségeink gyonyolódása.

Möcs, 1909. január 5.

Csufosan kipellengéreztek, kiparodizáltak a kereszténységet az 1908 ik esztendő karácsonyi szent ünnepén. Szent István birodalmában, annak szívében, hazánk fővárosában rugott rajtuk egyet, merészet és nagyot a sajtó, mely folyton keresztényellenes tudományával hivalkodik, gúnyol és becsmérel mindent, mi nálunk tisztelthen áll.

Arról van szó ugyanis, hogy a fővárosi „Borszem Jankó” című élelap is hozott karácsonyi mellékletet. Hogyne hozott volna! Kedveskedni akart. Olvasóközönsége, annak nagyszáma keresztényekből telik ki. Fogjanak hát kezét a festő s a költő, hadd varázsoljanak derűt karácsony szent ünnepén a keresztény és nemkeresztény arcokra.

Nobile par fratrum. Megértették egymást. Egy kézre dolgoztak. A travesztált, két oldalt betöltő rajzhoz méltó, kifejezésteljes a rimékbe szedett magyarázó szöveg. Előre kell bocsájtanom, hogy isteni Megváltónk születésének kiparodizálásáról van szó.

Karácsony éjszakáján csikósokhoz, gulyásokhoz s talán a kanászpásztorokhoz is beszél úgy felvállról, az angyal. — Jó lenne, ha ébrednének kendtek s indulnának a megszületett Megváltónak imadására. „S tudják hol van? Betlehemi istállóban a jászolban”. Nos a gulyás, csikós, juhász el is indul. Magyarparaszt-typus mind. Béresgyerek, kanászkölyök s maga a Megváltó travesztált alakja is tipikus hegyesszemű, magyararcú gyermek, minden vallásos zománc és varázs nélkül. Az Istenanya bokorugró szok-

nyában, magyar menyecske jelmezben ül fának bölcsoje mellett s a képet a magyarparasztnek festett Szent Jozsefnek mosolygó arca egészíti ki. Még csak annyit, hogy mintháromuknak fejét „Gloria” köríti.

Most pedig beszéljen a magyarázó szöveg. Nem tudom ha ez-e sértőbb, vagy ta'án a festmény.

De azt látom, hogy a kettőnek, a rajznak és versnek öllekezéséből születik meg szent hitünk alapigazságának, Megváltónk isteni volta-nak förtelmes kigonyolódása.

„Angyal ajkról pásztorokhoz szól az ének:
Hátha kendtek egy kicsinykét ébrednének!

Megszületett a Megváltó s tudják hol van?
Bethlehemi istállóban,

A jászolban.

Nos a juhász, csikós, gulyás menten-mentek
S ők imádták legelsőbb az aprószentet.

Szűz Maria ifiasszony vala boldog,
Józsi bácsi nézte ezt a kedves dolgot

S csak mosolygott.

— Borszem Jankó 1908. kar. sz. 16—17. old. —

„S csak mosolygott.” E két szó sokat mond. Az esetlen paródia, a négy versszak e két szónak kedveért látott napvilágot. E két szóban jelentkezik az antikeresztény és keresztény felfogás között álló ellentét. Mintha hallanók a Szent Józsefet ábrázoló paraszt figura szívének dobogását, mintha vastag koponyáján keresztül is olvashatók a cinikus, gúnyos gondolatot:

„Aki ti imádtok, ki előtt ti leborultok: . . .”

Nem írom ki. „Szűz Maria ifiasszony”, „Józsi bácsi”, „s csak mosolygott”, sokat beszél, többet jelent azoknak, kik olvasni tudnak.

Mi hát ez, ha nem egy nagy arculütés? Mi ez, ha nem kifigurázása nemcsak a kath. vallásnak, de minden keresztény hitnek? Az

forradalma dilemmába kerget minden papot. Jogfosztások, tröndöntések ideje következik a hazugság, erőszak, cselvetés, vesztegetések, tör, fegyver szentes eszközeivel. Vagy hü papnak és becseletes világinak maradsz, s akkor kiküldésnek hazaárulónak, vagy csatlós lesz a gaz demegőgőnek, s akkor arcodat moeskolod be a hitahagyás, egyházyüöllet penészgombáival. Teljes züllés, felfordulás volt Itáliában, főleg az északi részeken. S Sarto József kiállta ezt a tüzpóbat is, mint Mantova püspöke — oly fényesen, hogy 1893-ban méltónak találta a bitorosi kalapra s a velencei pátriárkai székre. Alig vette át a pápától a bitorosi kalapot, egyenesen hazament, hogy a ragyogó bíborral először is fehérre meszelt kis házukat ékesítse föl s rá lehelje esőkjával szive melegét 80 éves anyjának reszkető kezére. Jellemző gyermeki kegyeletére a következő eset. Pár év előtt egy francia püspök audiencián meglátja a pápa kopott zseboráját, mely alig ért 5 lirát. A püspöknek volt egy drágaköves aranyórája, melyet egyházmegyéjétől kapott jubileumi ajándékul. „Cseréljünk, Szenteseges Atyám örát! Szenteséged kap egy mesés értékű örát, tehát nyer veled, de én is nyerek, mert mindennél értékesebb lesz nekem az a tudat, hogy a pápa öráját hordozhatom.” A pápa elveszi, megforgatja s végre visszaadja ezen szavakkal: „Értékes mesterem — az igaz — fiam, de az én örám mégis értékesebb nekem; mikor haldokló anyám ütőerét fogtam egyik kezemben, a má-

nak, hol évtizedek emlékeiben elő példája lesz növendéktársainak. A vakáció, mely rendszeren próbara teszi a kispapot, rá nézve tisztító erejű volt. Családi hagyományos szokás szerint minden este szülőivel, testvéreivel nyíltan megvizsgálta lelkiismeretét; s ha valamelyik testvér megbántotta a másikat, előbb bocsánatot kért; így térték nyugalomra harag nélkül. Káplán lesz Tomboloban (1855). Ekkor azt írja róla plébános: „káplánom valóságos szent; ő nem felezi meg köpenyét a szerencsétlenekkel, odaadja nekik egészen.” Kolerajárvány idején az elárvult gyermekeket ápolja, éjjel négy órát alszik, csakhogy elcsitíthassa az árváknak utcára halló sírásait. Népét elszoktatja a kártya, káromkodás, kockajátéktól; esténként a felnőtteknek örát ad az olvasásból; szónoki hire elhat messze vidékekre.

Mint Salzano plébános (1867) járvány idején, ha nem volt elég ember, vállára emelte temetésknél a szerencsétlenek koporsóját. Papi lelke elmondhatta Mindszentével:

„Ne bántsatok, ha egyháзамért Szivem dobog,

Nevével felkelhettek akkor is,

Ha meghalok”.

Eddig szentnek, bölcsnek s páratlan munkaerőnek bizonyult Sarto József, de hogy szerzetű erő, kormányzó talantum is, — csak ezután mutatta meg. Az egységes Olaszország eszméjétől forr egész Italia; Garibaldi, Cavour

összes kereszténység állásfoglalását vártuk, tiltakozását lestük napokon keresztül s még katolikus lapjaink is mélyen hallgátanak. Ha a balogtutás Fidiuszok erkölcsrontó iránya megvetést szült a társadalomban, a kafiános vice-lapok vallásgyonyoló tendenciáját, minden keresztény vallást alapjában támadó velleitást is önértékesen vissza kell verni.

Csodálkozom, hogy szó nélkül haladott el éde-hazám kereszténysége ekkora merészség mellett. S még jobban csodálom, hogy egyetlen napilapunk, mely kisebb dolgokban helyesen annyiszor jaidult fel, most mélyesen hallgat.

Szóvá tettük mi. Hadd lássa mindenki, mi esoda tendenciával dolgoznak elleneink. Hadd lássuk be valahára, mennyire szükséges, hogy mindentlato szemes őrtallo sajtóra, minő nagy szükségünk van. Mert ha így tart, nemcsak a karácsonyi mellékleteken fognak kipellengérezni, parodiálni, hanem napirenden lesz a birkatürelmű kereszténységnek a mily barygyú, epoly következetes gyalázása.

Orbán Ferenc.

H I R E K.

TÁRSULATUNK KÖZGYÜLÉSE.

Az Erd. Római Katolikus Irodalmi Társulat

1909. évi január hó 31-én,

vasárnap délelőtt 11 órakor

a gyulafehérvári rk. főgimn. tanácstermében
fóllolvasással egybekötött

évi rendes közgyűlést

tart, amelynek tárgysorozata:

1. A közgyűlés megnyitása.

2. Z l a m á l Ágost tudományos értékezése.

3. Király Gáspár: „Jókai” regényírása az iskolai erkölcsi nevelés szempontjából.

4. Titkári jelentés.

5. Pénztári jelentés.

6. A szerkesztőbizottság és alelnök megválasztása.

7. A választmány kiegészítése.

8. Indítványok. — Olyan indítványok, amelyek a tárgysorozattal nincsenek összefüggésben, 24 órával a közgyűlés előtt az elnökségnél bejelentendők. (Erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulat Alapszabályai 24. §. d.)

Az évi rendes közgyűlésre a társulat minden tagját, a felolvasásokra az érdeklődőket tisztelettel meghívja.

Gyulafehérvárt, 1909. évi január 11.

Az elnökség.

A közgyűlésre a társulat külön meghívót nem bocsajtott ki, hanem úgy a tagoknak, mint az érdeklődő közönségnek ezen hírlapi közlés meghívó gyanánt szolgál.

— **Személyi hírek.** Főpásztorunk ma Kolozsvárra utazott, hol az erd. r. kath. Státus igazgatótanács gyűlésén elnökölni fog. — Örgyőfő Pallavicini Edéné Öccellentája folyó hó 12-én. püspök urunk és a kegyelmes aszszony látogatása céljából, városunkba érkezett.

— **Vizkereszt** ünnepén, ősi katolikus szokás szerint, a pap megáldja és megszenteli a lakókat és lakásokat, hogy azokat az isteni Gondviselés óvja, őrizze és oltalmazza. A hivektől várva-várt szent szertartást a püspöki palotában Zomora Dániel kanonok-plébános a papnevelő intézetben a papnevelő

rektora, a várbeli és városi hiveknél pedig a káplán végezte.

— **Királyi kitüntetés.** Király öfelsége Majláth József gróf eszász. és kir. kamarást, főrendiház tagot, valóságos belső titkos tanácsossá nevezte ki. Majláth József gróf neve a magyar közélet terén és a külföldön is ismeretes. Mint kitünő nemzetgazdász, irataival, jó példájával, agilis szereplésével a modern magyar gazdasági élet fellendítésének legelső rangú megteremtője volt; mint a közjog alapos ismerője, a külföldi francia és német, különösen pedig az angol politikai lapokban helyezte el hatalmas cikkeket, tanulmányait s ezeknek a mély tudással megszerkesztett munkáinak is köszönhetjük, hogy közjogi állásunkat a külföld a valóság-nak megfelelően ismeri. Egész kis könyvtárt irt össze, hogy ezen nemes célját, minél sikeresebben elérhesse. Ha mindezekhez hozzávesszük a szövetkezeti élet terén elért nagy sikereit is, igazán elmondhatjuk, hogy a királyi kitüntetés, hazánk egyik legkiválóbb egyéniségét érte.

— **A papnevelődek első félévi vizsgálata.** Január 9-én szüntek meg az előadások a papnevelőintézetben, a vizsgálatokat pedig január hó 16-án kezdik meg és folytatják az alábbi sorrendben. A gyulafehérvári püspöki papnevelő intézetben az 1908—1909. tanév első félévi vizsgálatai kegyelmes püspök urunk jelenlétében, a következő sorrendben tartanak meg: január 16-án a theologia moralisból (a III—IV. évek.) Január 18-án a historia eccl.-ból (I—II. évek.) Január 23-án a theologia dogmat.-ból (III—IV. évek.) Január 25-én a stud. biblic. V. T.-ből (I—II. évek.) Január 27-én a pedagógiából (III. évek.) és a „sociologia christiana”-ból (I—II. évek.) Január 30-án Philosophia-ból (I—III. évek.) A vizsgálatok nevezett napokon d. e. 8 órakor kezdődnek.

— **Pang a kaszinói élet.** Még a téli időszakban is, úgy a kath. kör, mint a polgári

kaszinó helységeit igen kevesen látogatják. Ezen részvétlenségnek egyik fő-oka, a kávéházi élet túltengése. A dohányfüsttel telt kávéházak mindég tömve vannak látogatókkal s még előkelő állású komoly férfiak is, órákig üldögélnek ott, a hol közkeletűvé vált kávéházi viccek képezik a fejtöbbszellelmi táplálékot.

— **Szép újévi ajándék.** Indokolt alázatos kérésünkre a Muzeumok és könyvtárak Országos Tanácsa, Jegenye községnek egy Budapestre készült, igen csinos masszív kivitelű könyvtárszekrényt s abban 118 kötetből álló vallás-erkölcsi, szépirodalmi s közgazdasági irányú olvasókönyvet — 300 korona értékben — adományozott, illetőleg örvendeztetette meg újévi községemet, iskolámat, ahol a könyvtár elhelyezést talált. E szép újévi ajándékról azért kívántam a nyilvánosság előtt említést tenni, hogy azon plébános kollegáimat, kik községük intenzív haladásán buzgólkodnak, mintegy tájékoztassam, felhívjam figyelmüket hasonló újévi ajándékok beszerzési módjára és forrására. V. e. t. s. i. plébános.

— **Az esztergomi főkapitán a kath. tudományért.** Fejedelmi adománnyal gyarapította az esztergomi főkapitán a Szent-István-Társulat tudományos és irodalmi osztályának alapjait. Egyik maecenás tagja, Pór Antal prelátus kanonok, már az ősz folyamán 5000 koronát ajánlott fel az osztály céljaira, s főképp az Egyháztörténelmi Emlékek nagyszabású vállalkozásának költségeire. Ez adományt megkésztározta legjobban az esztergomi főkapitán hasonló, 5000 koronás hozzájárulása, melyet a Szent-István-Társulat tudományos céljaira ajánlott fel. Ha nagy is az a vállalkozás, amibe a Szent-István-Társu-

*) Igen kérjük a plébános urat, hogy mielőtt a könyveket hiveinek kezébe adná, olvassa át szorgalmasan mindeniket, nehogy az ajándékkönyvekkel úgy járjon, mint a trójaiak az ismeretes fával.

Szerk.

sikban ez az óra jelezte a gyorsan közeledő halált.

A hányszor ez órára tekintek, mindig szegény anyám jut eszembe. „Oh jó, vallásos anyai szív! Ha van hála a világon, az legjobbosabban téged illet! . . . Jó, keresztény anyák nevelik a hő-söket és a szenteket.

Mantovából 37 kocsi-ból álló különvonat vitte Velencébe az új patriárkát. Itt első dolga volt, kibuktatni a városi hivatalokból polgármestertől kezdve az összes szabadkőmíves tisztviselőket. Megtörtént, hogy ha elfogyott a pénze, egyik-másik éhező családnak a saját tüzhelyéről adta oda fazakastól az egyik tál ételt; pedig az ebédje nem állott sok fogásból; rendszeresen leves, marhahús burgonyával, s ritkán tészta is. Mäskor meg annak, kinek pénz kellett, falonfüggő elefántcsont keresztjét adta oda, hogy zálogházba vigye.

Papaságának öt éve már sokkal ismertebb, semhogy hosszasan kellene elmondanom. Mint oceánjáró hajóparancsnokoknak — első gondja, hogy az egyházi fegyelem kifogástalan, erős legyen. Szabályozza a házasságjogot; a papság lelkére köti a szorgalmas vallásoktatást; az egyházi zenét megtisztítja a világius cofoktól, hogy a templomok ne sülyedjenek le operaházakká, hanem a mély áhitat csarnokai maradjanak. A modernizmust guzsba köti az új svl-labussal s midőn végre visszahozza az antik idők nagyságának lelkét — a mindennapi szent-áldozást, — ezzel betölti önmagán az I g n i s a r d e n s jóslatát.

Jelszava: Restaurare omnia in Christo. S valóban:

„Mindenütt új élet; az igazság, eszme Sirjából kikelve a magasba szárnyal, A tudás hajója biztosan evez le, Fogya a keresztet mentő horgonyával. Az őshit fellobog, martirok születnek. Reményen pihen meg a türelem karja, Ezerek fájdalomát a mély szeretetnek Biborszin palástja enyhíti, takarja.”

Ilyen egyházfejedelem láttára nincs okunk szegyenkezni. Akit nem kötnek le hozzá hódolat-latra állásának természet feletti vonásai, azoknak egyénisége előtt kell meghajolniuk, mellyel új fénybe vonta a világhatalommá nőtt pápaságot.

Legyünk-háthü gyermekei, kegyelettel fonjuk körül atyai ősz homlokát, hozzuk áldozatul lelkünk szeretetét és áldozatkészségét, védjük a pápát minden támadás ellen!!!

De a jubileumi öröm és hódolat mellé esatoljuk hozzá a fájdalmat is, ha egyik akarnunk lenni a pápával. Mert guzsba van a lelke szentatyánknak. Bánatát csak egy olyan anyának szíve tudja megérteni, kinek kebléről erőszakkal szakították le első szülőtjét. Szegény Pius pápa! Három év óta kerüli ajkát a mosoly. Olyan szenvedést kellett megélnie, mely felér egy martiromsággal. A hivatalos francia nemzet elszakadt a pápaságtól. A szabadkőmíves parlament küzte palotáikból a püspököket; lefoglalta leltárilag az állam számára az összes templomokat, fekvő vagyonát, pénzt, szentéde-nyeket; a papság fizetését beszüntette; a katho-

likus iskolákat bezáratta; a fészületeket minden középülettől kidobatta; a pénzekről lekaparta az Isten nevét; sírkertekben letördelte a keresztet; processziót, harangozást befiltott; 40.000 szervezetet kiűzött a klastromokból s koldusbot-tal kezükben tett hontalan földönfutokká. Mind-ezt Pius pápának kellett megérnie!

Mintha ezt látta, s ezt érezte volna előre boldogult Leó pápa. Halálos ágyán ezen szavakkal búcsúzott el a kardinalisoktól: „Indulunk az örökkévalóság felé! Óvjatok az egyházat! Ine az egész örökség, végrendelet, melyet egy haldokló pápa hagy az utódra! S ezt a végrendeletet Piusnak kell végrehajtania, vagy végig szenvednie. De nincs okunk a kétkedésre! Igaz, hogy nagy időket élünk, viharos, forrongó, eszmékkel, s hogy a nagy eszmék nagy férfiak által tisztulnak s lesznek termékenyek; de érlelesükre legjobb időjárás mindig a megpróbáltatás, a szenvedés! A katolikus egyház alapkövét ki nem mozdítja helyéből semmiféle vihar; az elszakadt lelkekre pedig előbb-utóbb ránehezedik a bosszúálló Isten keze! Mert Isten malmait lassan, de biztosan őrlenek. Nem kell tehát sietnünk a kétségbeeséssel! Hugó Viktor szörint: „az események diktálnak, ember csak a nevé írja alá”. Az események szálaít pedig nem a véletlen, nem is az emberek, hanem Isten szövi! „Bizatok tehát — mondja Jézus — én meggyőztem a világot!” Lesz még öröm a Vatikánban, ha nem is a pápa szívében, de a pápai széken, mert a pápaság nem csupán a népelet háborgó oceánjának sziklapartja, de az egyház győzelmeinek is egyedül biztos hordozója!

lat az Egyháztörténelmi Emlékek kiadásával kezdett, ily nagy szabású támogatás révén remélmi lehet, hogy sikerrel fogja befejezni.

— **(Miert hiányos a nevelésünk?)** A középiskolai Mária-kongregációknak a „Regnum Marianum”-ban tartott mult évi VII. országos kongresszusa — mint ismeretes — egyhangulag elfogadott egy indítványt, amely szerint felszólítandók a nevelés terén működő férfiak és nők, hogy nyilatkozzassák ki őszintén és bátran: mi az oka annak, hogy intelligenciánk nevelésében hiányok mutatkoznak és miképp lehetne elérni azt, hogy saját lábukon járni tudó, Istennek élő, magukban erősen bízó, öntudatos, kezdeményezésre képes jellemeket alakítsunk. A hozzászólásokat püspök urunk öngyarméltóságának elnöke alatt egy e célra megválasztott bizottság dolgozza föl és a jul. elején a „Regnum Marianum”-ban tartandó VIII. országos kongresszus elé terjeszti. Hogy e nagyfontosságú kérdés minél több oldalról megvilágítva legyen, a bizottság a hozzászólások beküldésének határidejét e hó végéig kiterjesztette és kéri az érdeklődőket, hogy véleményeiket a Regnum Marianum címére (Budapest, VII., Damjanich-utca 50.) a kitűzött határidőig küldjék meg.

— **Meisel József brassói plébános beiktatása** után előkelő kézből vettük az alábbi megjegyzéseket: Brassóban, hol a magyar kulturának a róm. kath. hitközség egyik fenntartó oszlopa, azon politikailag ellentétes eszmék ellen, melyek naponta támadólag lépnek ellene, szükség van olyan vezető egyéniségre, ki önmagában is biztosíték arra nézve, hogy a fenjölött tervek megvalósulnak. És a Meisel József volt segesvári plébános egyénisége ilyen. Azért Brassóra nézve tiszta nyereségnek mondható, a kegyes Főpásztor és a hívek bizalma őt választotta e kényes plébánia vezetésére, mert ő benne a hívek igen buzgó, lelkiismeretes, az igazságot nyíltan hirdető, őszinte, szerény és szeretetreméltó vezetőt kapnak. A hazafiságnak pedig szive mindig melegágyat szolgál, hisz csake neve német, szive fajmagyar. Örömmel üdvözljük mi is az ujonnan beiktatott plébánost és kívánjuk, hogy az az eskű, mellyel plébániáját és magát áldozatul plébániájához fűzte, legyen az új plébános és a hívek üdvösségére.

— **Egy orvos ünneplése.** Meleg és megható ünneplésben volt része f. hó 3-án délelőtt dr. Pawelka Ernőnek, a brassói jeles orvosnak. Abból az alkalomból, hogy a hitélet és a jótékonyág terén szerzett érdemei elismerésül a pápa rendjelet adományozott neki, a brassói róm. kath. hitközség ünnepies közgyűlést tartott, melynek egyetlen tárgya Pawelka dr. üdvözlése és az érdemkereszt átadása volt. Az ünnepély d. e. fél 11 órakor tartott a róm. kath. fiú-iskola rajztermében, nagyszámú közönség jelenlétében. A közgyűlést a megelőzőleg már beiktatott Meisel József plébános nyitotta meg, lendületes szavakkal méltatva a kitüntetest s a kitüntetettet. Majd fölkerlte a püspök képviselőjét, Zomora Dániel kanonokot, hogy a rendjelet tüzze föl dr. Pawelka Ernő mellé. Az őz kanonok egy rendkívül bensőséges, közvetlen és nagyhatású beszéd kíséretében teljesítette a megbízatást. Jellemzte dr. Pawelka Ernő több mint két évtizedes munkásságát az egyházi élet és a jótékonyág terén, melyet mint orvos szegények ingyenes gyógykezelésével, a zárdai neveltek ingyenes orvoslásával, sok szegény betegnek még a saját költségén gyógyszerrel való ellátásával is gyakorol. — Úgyancsak melegen méltatta dr. Pawelka Er-

nőben a jó polgárt s a derék családapát. Majd feltűzte mellé az értékes szép pápai érdemkeresztet a közönség lelkes óvációi közt. Dr. Pavelka Ernő meghatottan mondott köszönetet a kitüntetésért mindazoknak, akiknek benne részük van: a pápának, a püspöknek, az átadó kanonoknak. Soha se mert arra gondolni, úgymond, hogy egyházához való vonzódása s érdekében való csekély szolgálatai fejében ki fogják tüntetni, de hamar ebben a meglepetésben részesült, igéri, hogy a jövőben is igazi jó hive és szolgálja lesz az egyháznak. A szép ünnepély a püspök leiratának felolvasásával végződött, melyben főpásztori áldását küldte az ünnepeltnek.

— **A kolozsvár-monostori** (ősi kolozsmonostori) hitközségnek közelebről kinevezett új számadó gondnokát Papp Elemér kolozsmonostori uradalmi intéző urat szép ünnepség keretében igtatta be Kolín István plébános a díszes monostori plébánia templomban f. hó 10-én. Beiktatás előtt az új gondnok magához vette az Úr Jézus szent testét és véré, amely példán fellekesülve az egyháztanácsosok elhatározták, hogy ők is minden ünnep alkalmával testületileg fogják az Úr Jézust magukhoz venni.

— **A néppárti Klub** kültagjai közé léptek az elmúlt év folyamán: dr. Molnár István (Budapest), báré Billot Nándor (Pozsony), Bulla György (Alsókubin), Tassy Károly (Ujpest), dr. Unger Richárd (Budapest), dr. Imrey Lajos (Budapest), Seyler Károly (Bajcs), Svarba József (Budapest), ifj. Csávósy Béla (Budapest), Balla Antal (Gyula), dr. Kiss Aladár (Budapest), gróf Somssich Ödön (Ipolyszecsényke), Szegh Dezső (Budapest), Murin Mátyás (Zsolna), Zundl Péter (Kalocsa), Machovich Ferenc (Piliszentiván), Gallner Ferenc (Budapest), Farkas Kálmán (Csáktornya), dr. Csepela Lajos (Ózd), Tóth Imre (Budapest), Viosz Béla (Budapest), Brix Ödön (Trencsén), dr. Pados Gábor (Veszprém), ifj. Kerekes Géza (Budapest), dr. Battlay Dezső (Budapest), Huber János (Budapest), dr. Rhédey Gyula (Veszprém.)

— **Az osztályorsjáték a bukás szelén.** Bár még ezren és ezren költik pénzüket az osztályorsjátéokra, úgy látszik már nagyon érezhető az érdeklődés megesappanása. Csak nemrégiben, szeptember hóban apasztották a sorsjegyek számát 15.000-rei, most újból arról értesülünk, hogy az osztályorsjáték igazgatósága elhatározta, miszerint a 24-ik sorsjátéktól kezdve újból 15.000-rel apasztja a sorsjegyek számát. Ha így haladunk, nemsokára visszaállítják a régi lutrit. Csapásra csapás, ez a világ sora.

— **A tanítók ügybuzgó munkálkodása** folytán Szentdemeter községnek a jó, hasznos és nemes iránt fogékony, jóra való fiataliságából fél év előtt alakult ifj. egyesület dalköre f. év január 6-án egy víg színdarabnak kitűnően sikerült előadásával egybekötött estélyt rendezett, melynek felolvasása alatt a szülők méltán gyönyörködhetek a békét és egyetértést kedvelő gyermekek önzetlen mulatságában. A legkisebbek közé tartozó község lakosságának érdeklődő jóindulatu pártfogása mellett tanuskodik a 80 K. bevétel, miáltal az egyesület a kezdet anyagi nehézségein túlvágódva, a biztos siker reményében munkálkodhatik egy szebb jövő elérésén. Szolgáljon intő példaül ezen buzgó előretörékvés a hasonló és nagyobb községekben működő, s a fiataliságot a nemesre irányítani kötelezett egyéneknek. — Felülfizetők nevei a hálás elismerés jelül: Dénes Béla, Szenkovits Ferenc,

Máthé András, Balázs István, Szász Árpád, Rekita Gy., Balázs János, Veress István, Biró J., Sándor I.

— **A kocsmai hitel.** A székeslőváros tanácsa egy ítéletre méltó határozatot hozott, melyben az uzsoráról és a káros hitelüzletekről szóló törvény rendelkezése alapján a kocsmai hitel 4 koronában állapította meg. Ennél többet nem ítélt meg a törvény sem a hitelzőnek, sem a jogutódjának. Mindenesetre ez is igen jó eszköz lesz arra, hogy az alkoholizmus terjedése megakadályozassék, főleg azon társadalmi osztályban, ahol nincs meg hozzá a kellő fedezet.

— **A bírák lakhelye.** Az Igazságügyi Közlöny legutóbbi száma közli a következőket: „Az igazságügyminiszter az itélőbíróknak, bírósági hivatalnoknak és szolgáknak indokolt kérelmére az alsóbb felügyeleti hatóságok meghallgatásával kivételesen megengedheti, hogy állandóan a bíróság székhelyéhez közel fekvő más község területén lakjék.” Ez a kedvezmény eddig csak a budapesti bíróság tagjainak volt megengedve s hogy most az ország egész területére kiterjesztett eme kedvezmény, annak oka az, hogy az igazságügyminiszter úgy akarja megvédeni tisztviselőit a háziurak uzsoráitól. Nagyon helyes!

— **A románok és az ismétlő-iskolák.** A radáról írják, hogy a krassó-szörény megyei tanfelügyelő jelentést tett a kultuszminiszternek, hogy a gör. kel. román felekezeti iskolák mellett nem szervezik az ismétlő-iskolákat, valószínűleg azért, hogy az 1907. évi 27. t.-c. ama rendelkezését, amely szerint az ismétlő-iskolákban magyar tanítási nyelv kötelező, megkerüljék. A tanfelügyelő be is mutatta az aradi püspök levelét, amelyben annak a nézetének ad kifejezést, hogy a felekezeti iskolák nem kötelesek ismétlő-iskolákat fenntartani, amennyiben ez a község feladata. A miniszter most az aradi gör.-kel. román püspökhöz intézett rendeletével kimondotta, hogy teljes népiskolának csak azt tekint, ahol a hat évig tartó ismétlő-iskolai tanfolyam megvan. Ahol pedig az ismétlő-iskolázás nem szerveztetnek, ott községi mindennapos és ismétlő-iskolázás állítandó be. Felhívja a miniszter ezek alapján az aradi püspököt, hogy az egyházi főnhatósága alá tartozó iskolafenntartókat az ismétlő-tanfolyamok felállítására utasítsa, mert ellenkező esetben kénytelen lesz a törvény rendelkezéseinek eleget tenni.

— **Karácsonyi pásztorjáték Sárpatokan.** A sárpatoki (Nagyküüllő m.) róm. kath. el. isk. tanulói a karácsonyi ünnepek alatt kétszer oly szép sikerrel adták elé a „Bettlehemi Bakter” című karácsonyi pásztorjátékot, hogy újév napján közkívánatra még egyszer meg kellett ismételní e darab előadását. Nagyon szépek voltak az angyalok, kiket özv. Méhes Lajosné öltöztetett. Az angyalok szárnyát Papp József plébános papirból valóban művészettel készíttette.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

* *A kereszt az Egyház művészetében.* Dr. Hirschler József. Kolozsvár 1908. Ez a 47 oldalnyi tanulmány a kolozsvári szt. Imre Egyesület 1907—1908. évkönyvében jelent meg először. Nem száraz archeológikus értekezés, inkább azt lehet mondani, hogy a szerző a kereszt diadalmas előnyomulását beszéli el a keresztény hitéletben a művészetek által. Lélekkel és áhitatra hangoló lelkesedéssel van megírva. Csak olvassuk el pl. beve-

zetése igazán szárnyaló gondolatait: „Valamennyi erény a szt. keresztet viseli címerében: a hit azért hisz, mert Krisztus két karját kiterjeszti a keresztben; a remény azért remél, mert a horgony két görbe karja kiegyenesedett és a horgonyból kereszt lett. A szeretet a keresztfán nőtt nagygyá. Hány lélek talál e keresztfa tövében nyugalmat, hány lélek tisztult meg, hány röpül fel ennek a fának az ágairól az örök boldogságra! Hányféle ima kelt szárnyra a keresztfa tövéből, hány lélek futamodott e kereszt árnyékába; szomorú, reménylő, szerető lelkek. Hány művészt hevített a kereszt hite és szeretete s hány lélekben színezte kimondhatatlanul gyöngéd, mélyeséges, meleg színekkel az áhitat a keresztre feszített alakját. A kereszténység összes gondolataival, művészetével, érenyeivel körülölgja e sz. keresztet“ . . . Tud magasan járni és elmélyedni és nem tudom a kedvségét emelem-e ki, amint a sz. kereszt symbolikus jelentőségét és a keresztet fűződő legendákat beszéli el, amelyeket a művészet is feldolgozott, vagy a fenségét és emelkedettségét, amellyel a római nagypénteki szertartásokban a kereszt diadalát festi. Az bizonyos, hogy a dolgozat érdekes azoknak is, akiket talán egyáltalában nem érdekelnek archeologikus dolgok, mert a tudós szerző kezében a katakombák keresztje épen úgy él, éltet, hitet, reményt, szeretetet sugároz, erősít és fölemel, akárcsak Fra Angelico csodálatos ábrázolása. Kilenc fejezetben öleli fel a kereszt művészetét Fra Angelicoig a XIV. századig. Természetesen szerző csak azokat az ábrázolásokat ismerteti, amelyek új gondolatokat tartalmaznak. Előtte a fellogás a fő és nem a kivétel. Bizonyára azért mondja, hogy a XIV. századon túl őt már ez nem érdekli. Mint rendkívül mozgalmos kép foglalt helyett a tanulmányban a nagyhét három utolsó napjának a Lateránban való megünneplése a IV. századból. Nincs

ugyan a tárggyal szoros összefüggésben, de élvezetes és érdekes. A szöveget végig sikerült képek kísérik, amit az ilyen szöveg meg is követel. — Hogy ez érdekes kis munkát a könyvpiacpon meglehet-e szerezni, azt a hozzánk beküldött példányból nem tudtuk kiolvasni.

* „Szent Ferenc Hírőke“, ez a kedves hitbuzgalmi folyóirat az 1909. évi január 1. számával a VII-ik évfolyamba lépett. Assisi szent Ferenc tiszteletének és harmadrendjének terjesztését, a katolikus vallás erkölcsi és társadalmi élet ápolását művelő folyóirat főszerkesztője: Trefan Leonard Kolozsvári szentierendendi házfőnök. A havonként megjelenő folyóirat előfizetési ára egész évre: 2 korona. Az előfizetési pénzek a főszerkesztő címére küldendők.

* A Hittudományi Folyóirat XIX. évfolyamának IV-ik füzeté nagyon érdekes tartalommal jelent meg. — A szerkesztő-kiadó címe: dr. Kiss János: Budapest, IX. Mátyás-utca 18.

* „A Kath. Hittérjesztés Lapjai“ (szerkeszti dr. Lestyán Endre) XXVIII. évf. januári száma megjelent. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Nagyvárad, Papnevelő-intézet. Előfizetési ára egész évre 6 korona.

Támogassuk szívvel-lélekkel, vagyis tollal és pénzünkkel az egyházme-gyénk érdekeit szolgáló ezen egyetlen lapunkat.

Szerkesztői üzenet.

F. Brassó. Az értesítés későre érkezett, lapunk akkor már megjelent volt. A verset leközöljük. Hírszolgáltatásnál a gyorsaság a főkéllék.

M. I. Bács. Köszönjük a szíves érdeklődést. A jelzett irányú munkálkodást szívesen fogadjuk és kérjük

Sz. Pál. Oláhláposbánya. Ha aza név még egyszer előfordul, ki fogjuk igazítani B a j u t z-ra.

K. M. Csikszépvíz. Dolgozatát közölni fogjuk. — köszönjük; a f. hó 10-iki eseményt elvből nem hozzuk. Szabó D. Sósmező. A lapot tovább is szokott módon fogjuk küldeni.

FLEISCHER JÁNOS

(Keresztény katolikus cég)
egyházi ruha és reverenda-szabó
PÉCS, Ferenciek-u. 9.

Évek hosszú gyakorlata képesít a legjobb szabású, minőségű és finoman kidolgozott reverendák és címádák, papi civil öltönyök előállítására.

Érzéletemet első sorban

egyházi ruhák

készítésre rendeztem be. Mindennemű egyházi ruhák: casulák, pluvialek, velunok, badachinmok, minisztráns ruhák, zászlok, lobogók, karingek, álbák, kehelyruhák stb. készíttetnek.

Nem kell sem Budapestre, sem Bácsba menni. Üzletem versenyképes minden pesti vagy bási céggel úgy szabászat, mint ár és minőség tekintetében. Tessék meggyőződni róla.

Egyházi ruhák javítása olcsón és jól eszközöltetnek.

! Költségvetés, árjegyzék ingyen. !
! Személyesen is megjelene !

SIMON LÁSZLÓ

orgona és harmonium készítő
KOLOZSVÁRT, JÓKAI-UTCA 5. sz.

Elvállalok bármily kivitelű új orgona készítését, átalakítást, kibővítést és hangolást, valamint iskolai harmonium készítését.

Továbbá oltár és szöszek fölé koronákat jótállás mellett szilárd anyagból és a kitűzött időre pontosan elkészítve.

Szíves partfogását kéri

mely tisztelettel Simon László
orgona készítő.

Kossuth Ferencz levele!

Tek. Balázsovich Sándor gyógyszerész urnak Sepsiszentgyörgy.

„Csuzosbántalmaknál az „INDASZESZ“ bedörzsolése jó hatásának mutatkozott. Kérem legyen szíves nekem három üveggel küldeni.“
KOSSUTH FERENCZ.

Számos előkelőségek és orvosok igazolják, hogy a törvényesen védett székelyhavas

INDASZESZ

gyógyfű sósborszesz

legjobb szernek bizonyult a test és izmok edezésére. Üdités frissít, Megóvja a testet a hideg káros befolyásától. Massagehoz (gyuró-kenő-kura) felette ajánlatos. Leghatásosabb szer csuz, köszvény, rheuma, fejfájás, nátha, influenza, tagszaggatás és mindenemű meghülésből eredő bajok ellen. A székelyhavas „INDASZESZ“ össze nem tévesztendő más sósborszesz készítményekkel, melyek egyszerű szeszkeverékek, holott az „INDASZESZ“ székelyhavas gyógyfüvek-ből előállított és hatásában felülmulhatatlan gyógyszer különlegesség.

Készíti Balázsovich Sándor gyógyszerész Sepsiszentgyörgy. A törvényesen védett székelyhavas „INDASZESZ“ kapható 2 és 1 koronás üvegekben az országban mindenütt.

LEGNAGYOBB-SZÖLŐOLTÁNYISKOLA
AZ ÁLLAMI FELÜGYELET MELETT LÉTESÜLT
MILLENNIUM
TELEP
NAGYÓSZ
TORONTÁL M.
TERJEDÉME 500 KAT. HOLD
KÉSZLET SOK MILLIO
ÁRJEJGYZÉK INGYEN
NEM A
MILLENNIUMTELEPEN-VETTEM
MILLENNIUMTELEPEN-VETTEM

Papp György könyvnyomdája Gyulafehérvár

Legujabb könyvnyomda Alsófehérvármegyében.

Szállítója és nyomtatója:

a Nagyméltóságu és fötisztelendő erdélyi püspöki hivatalnak, a gyulafehérvári ev. ref. esperesi hivatalnak, az Erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulatnak, a Gyulafehérvári róm. kath. főgimnáziumnak, a Gyulafehérvári kir. törvénytársaságnak és kir. ügyészségnek, Gyulafehérvár sz. kir. város tanácsának, a Gyulafehérvári takarékpénztár részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári népbank részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári „Julia“ takarékpénztár részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári püspöki elemi és polgári leányiskolának, a Gyulafehérvári állami elemi és Gyulafehérvári iparos és kereskedő tanoncziskolának, a Gyulafehérvári kir. közjegyzői hivatalnak, az összes ügyvédi irodáknak, a gyulafehérvári és vidéki nagyobb kereskedő czégeknek, a Gyulafehérvári „Johanna“ gőzmalomnak, a Zalatnai állami kőfaragó és kőcsiszoló ipari szakiskolának, a Zalatnai takarékpénztár részvénytársaságnak stb. és az erdélyrészi róm. kath. lelkeszi hivatalok egy nagyobb részének.

◆◆◆◆◆ **Allandó kiadványai:** ◆◆◆◆◆

KÖZMŰVELŐDÉS

Politikai, társadalmi, rk. vallásirodalmi és szép-
* * * * * irodalmi heti közlöny. * * * * *
Az erd. róm. kath. Irodalmi Társulat
tulajdonában.
XXX-ik évfolyam.

Gyulafehérvári Hirlap

Politikai, társadalmi, szépirodalmi és közgazdasági
* * * * * hetilap. * * * * *
Saját tulajdonában.
XXVI. évfolyam.

Erdélyi Oltáregyes. Lap

Az oltáregyesületek hivatalos közlönye. V. évfolyam.
Megjelenik füzet alakban havonként egy-
szer két nyomtatott iv terjedelemben.
Előfizetési ára egész évre 2 korona.

E nyomdában jelentek meg továbbá és kaphatók a következő művek:

PÜSPÖKMEGYEI ZSINAT.

Jrta: Forster János, szentszéki tanácsos.

Háromszáztizenkét sűrűn nyomtatott oldalon tájékoztat ezen, az olvasó külön észrevételeinek feljegyzésére szolgáló margóval ellátott vastkos füzet a megyei zsinat megtartásának módjáról és szükséges előkészületeiről, az erdélyi speciális viszonyok tekintetbe vételével, a következő tartalom-jegyzék szerinti sorrendben: Előszó. — A zsinatról általában. — Megyei zsinat Erdélyben 1822-ik évben. — A kolozsvári 1848. évi zsinat (?) — A megyei zsinat előkészítése, — összehívása, — helye és ideje, — tagjai, — hatásköre, — tisztviselői. — A zsinati ügymenet leírása. — A zsinat tárgyalási anyagáról. — A hitgazságok hirdetése. — A prédikálás, hitoktatás. — A szentségek. — A keresztség. — A bérmálás. — Az Eucharistia. — A bűnbánat. — Az utolsó kenet. — Az egyházi rend. — A házasság. — A papság tökéletes élete. — A testületi tisztesség. — A pap háztája. — Testületi szellem. — A zsinat egyéb teendői. — A szerzetesek ügye. — A hívő nép erkölcsi nevelése. — A hivatalos ügykezelés. — Az egyházi bíráskodás. — Zárószó.

A füzet ára 2 korona. érmentes küldéssel 2 kor. 20 fillér.

Intenció könyv.

(Liber intentionum.)

A szentmisék naponkénti folytatólagos végzésének kimutatására szolgáló rovatos könyv akár egyes áldozároknak, ad personam, akár nagyobb egyházak vagy szerzetesestületek sekrestyeigazgatói számára.

Ára 1 kor. 60 fillér, portómentes küldéssel 2 korona. -

Az élet értéke és jelentősége.

Bilczewski József lembergi püspök körlevele a középiskolai tanulókhöz. Ford. Szporni János, főgimn. tanár.
Ára 20 fillér.

A gyermekek házi neveléséről.

Jrta: Bálinth György.

Ára 10 fillér.

Papi nyugdíj könyvecske. Ára 20 fillér.

Lelkeszi hivatali nyomtatványok, püspöki, esperesi, lelkeszi címmel nyomtatott levélpapírok, levélborítékok stb. stb. nagyraktára.